

Verslag omtrent den toestand en de
aanwinsten van het Museum Boijmans over
het jaar 1941.

Bij het aftreden in October van Mr.P.J.Oud als
Burgemeester ging ook het voorzitterschap van Uwe
Commissie over op zijn opvolger, Burgemeester
F.E.Müller. Gedurende twee jaren heeft Mr.Oud
zich een belangstellenden voorzitter der Commis-
sie betoond.

Ultimo December bestond Uwe Commissie uit :
Burgemeester F.E.Müller, Voorzitter; Wethouders:
J.Brautigam en L.de Groot; Raadsleden : Mr.A.de
Jong en J.B.J.Ratté; uit de Burgerij : D.G.van
Beuningen, A.J.M.Goudriaan, W. van der Vorm en
J.Rypperda Wierdsma; Secretaris Mr.N.A.C.Pruis.

In Memoriam. Tot veler ontsteltenis overleed
plotseling in November van dit
jaar de Hoofddirecteur van het Rijksmuseum,
Dr.F.Schmidt-Degener, die van 1908 tot December
1921 Directeur van het Museum Boijmans is ge-
weest.

Reeds dadelijk na zijn benoeming nam hij de
reorganisatie van de verzamelingen, die toen in
het oude Gemeenelandshuis van Schieland gehuis-
vest waren, ter hand. Met smaak en kennis van
zaken wist hij het interieur te hervormen. Veel
zorg besteedde hij aan het onderhoud der verza-
melingen. Talrijke restauraties hadden in den
loop der jaren plaats.

Een aantal aanwinsten, die leemten vulden,
heeft hij kunnen verwerven. Zijn groote be-
langstelling ging, in tegenstelling tot die
van zijn voorganger P.Haverkorn van Rijsewijk
- de groote voorvechter van de meesters van
de Haagsche school - uit naar de oude schilder-
kunst. Schmidt-Degener's aanleg was bovenal een
literaire; menig boeiend opstel vloeide uit zijn
pen. Deze geest weerspiegelt zich ook in zijn
aankopen voor de Musea. Het dispuut van de Hei-
lige Catherina door Jan Provoost, Jehova en de
Engelen door Aart de Gelder, beide in Boijmans,

bewijzen dit. Rembrandt was zijn vereerde meester. Van deze groote figuur wist hij dan ook voor het Rijksmuseum belangrijke werken te verwerven. De Fransche "dixhuitième" had zijn volle liefde. Wie Schmidt-Degener in Parijs ontmoette, zag hem op zijn best. Het was of daar een druk van hem afviel. Van zijn groote eruditie en ongedwongen hartelijkheid kwam men dan spoedig onder de bekoring.

Schmidt-Degener was in al zijn opvattingen een negentiende eeuwer. Het rijke en volle verkoos hij boven het sobere en ingetogene; het spontane boven het gebondene. Zijn werkzaamheid aan het Museum Boijmans is de voorbereiding geweest voor zijn levenstaak: de reorganisatie van het Rijksmuseum. Rotterdam zal steeds deze aparte figuur in dankbaarheid blijven gedenken.

Met diep leedwezen herdenken wij ook in dit jaarverslag het onverwachte overlijden in Mei van den verzamelaar der schitterende teekeningscollectie Koenigs. De heer F. Koenigs was een hartstochtelijk en veelzijdig verzamelaar. In hem waren vereenigd een diepgaande liefde voor de kunst en een groote kennis van zaken. Op internationale veilingen ontbrak zijn markante persoonlijkheid zelden. Voor goede kunstwerken dorst hij terecht hoge prijzen te geven en daardoor was het hem mogelijk een collectie samen te stellen, die op het gebied van oude teekeningen haar weerga onder de particuliere verzamelingen op het vasteland van Europa niet vond. Door het bruikleen van zijn collectie aan het Museum Boijmans heeft hij in het bijzonder Rotterdam aan zich verplicht.

Het gebouw. Vrijdagavond 3 October 1941, tijdens een luchtaanval op Rotterdam, kwamen 74 brandbommen op het Museumterrein terecht. 26 daarvan vielen in de zalen, de rest viel op de binnenplaats en in den tuin.

Beschadigd werden een 17e eeuwsche Lodewijk XIV. tafel, waarvan de pooten vlam vatten en gedeeltelijk verkoolden; een ontwerptekening van W. Kromhout en een ontwerp voor het Rijksmuseum te Amsterdam door Dr. P. J. H. Cuypers, beide op de tentoonstelling "Nederland bouwt in baksteen", kregen beschadigingen door een scherf evenals twee stillevens van P. den Besten op de tentoonstelling van Rotterdamsche kunstenaars. In het

geheel werden 236 ruiten van de bovenlichten vernield. Op verscheidene plaatsen werd schade aan-gericht aan de dakgoten, balken, schoepen van het lichtstelsel, vloerbedekking, banken en gordijnen. Drie groote en acht kleine electrische leidingen werden beschadigd.

Op de binnenplaats en in den tuin boorden de bommen gaten van $1\frac{1}{2}$ m diepte in den grond. Daar kregen een granieten trede van het bordes en een natuursteenen muurtje in den tuin beschadigingen. Een stuk van den gevel aan de binnenplaats, circa 50 cm groot, werd afgeslagen. Een gedeelte van ± 1 m lang van de bank aan den vijver brandde weg.

Dat een ramp voorkomen werd is te danken aan drie factoren :

- I. de degelijkheid van het gebouw, waarin weinig brandbaar materiaal gebruikt is.
- II. De getroffen voorzorgsmaatregelen, als emmers zand, brandblusstoelen in alle zalen en brandslangen op bepaalde punten.
- III. Het kordate optreden van de beide nachtwakers en den politie-agent, die voor de ronde aanwezig was. Terwijl de bommen en glasscherven rondom hen vielen, bleven zij hun plicht vervullen. Hun komt hier een woord van hulde toe. Hun namen zijn : C.W.Paak, T.Wouters, nachtwakers en de agent van politie P.Noordzij. Uit handen van ondergeteekende ontvingen zij ten aandenken een horloge met inscriptie.

Het Museum bleef geopend; slechts 4 zalen moesten eenige dagen wegens het aanbrengen van de alernoodigste reparaties gesloten blijven.

Aanwinsten. Ook dit jaar werden talrijke aanwinsten voor de verschillende afdelingen van het Museum verworven. In de eerste plaats dient vermeld te worden de schenking door een stadgenoot aan de Stichting Museum Boijmans van het grootste gedeelte van de vermaarde verzameling teekeningen van den heer F.Koenigs, die in 1935 aan het Museum Boijmans in bruikleen was gegeven. Sinds de stichting in 1847 is dit de grootste en belangrijkste verzameling, die het Museum heeft verworven. Uitvoerig zal in het verslag van de Stichting Museum Boijmans hierop worden ingegaan. Bovendien schonk deze stadgenoot uit dezelfde verzameling de vier reeds in het Museum in bruikleen

zijnde schilderijen van Jeroen Bosch: De Bruiloft van Kanaa, de Heilige Christoffel en de twee grisailles de Hel en de Zondvloed met op den achterkant allegorisch-religieuze voorstellingen, benevens vier geschilderde schetsen van P.P. Rubens, ontwerpen voor de versiering van het jachtslot Torre de la Parada bij Madrid.

Van groote beteekenis is ook de verwerving door de Stichting Museum Boijmans, mede dank zij schenkingen van de Vereeniging Rembrandt tot behoud en vermeerdering van kunstwerken in Nederland en van de Erasmus Stichting alhier van de verzameling Bastert-van Schaardenburg, bestaande uit 181 stuks oud Perzisch, Spaansch, Italiaansch en Nederlandsch aardewerk van + 1250 tot 1650. Deze uitgelezen collectie is in 1940 in het Museum tentoongesteld geweest, waar zij sterk de aandacht trok. Ook deze aanwinst zal in het verslag van de Stichting Museum Boijmans behandeld worden.

Van Johannes Jelgerhuis werd een aantrekkelijk schilderij, een binnenplaatsje voorstellend, verworven. Jelgerhuis is in Leeuwarden geboren in 1770 en overleed in 1836 te Amsterdam. Behalve een gezien schilder en teekenaar was hij een bekend acteur. Boijmans' nieuwe aanwinst is dan ook geteekend : J. Jelgerhuis acteur.

Voorts werd verworven een stadsgezicht bij winter door Wijnand Jan Joseph Nuyen in 1837 vervaardigd. Deze meester was één van onze begaafdeste schilders uit de eerste helft der 19e eeuw: hij overleed reeds op 26-jarigen leeftijd in 1839. Hij was een leerling van den landschapschilder Andreas Schelfhout en de leermeester van den Rotterdamschen schilder Charles Rochussen. "De Romantische beweging onder aanvoering van den genialen Nuyen trok ook mij aan tot volgen", schreef Johannes Bosboom in zijn autobiografie van 1891. Dit voor dien tijd zeer breed geschilderde paneel is een voortreffelijk staal van dezen kunstenaar.

De Erasmus Stichting alhier schonk het Museum een zelfportret van Jan Sluyters. De meester vervaardigde dit zelfportret, dat treft door de expressieve kracht en eenvoudige voordracht, in den aanvang van 1941. Op de Eeretentoonstelling van zijn werken in het Stedelijk Museum te Amsterdam trok het terecht zeer de aandacht.

Van den heer W.B.Smit kreeg het Museum ten geschenke een breed geschilderd stilleven van knorhanen van George Pletser, naar aanleiding van den 70sten verjaardag van den kunstenaar.

Van den fijnen en nog te weinig gewaardeerden schilder Piet Meiners, die in 1902 te Lage Vuursche overleed, kon een klein zelfportret worden aangekocht. Met medewerking van de heeren executeuren in de nalatenschap van de Rotterdamsche schilderes Jacoba de Graaff, werd een berglandschap met waterval van den 19den eeuwischen Franschen kunstenaar uit de realistische school Gustave Courbet verworven. Ook werd aangekocht een landschap van Willem Roelofs, gedateerd 1847, een vroeg werk, dat deze meester op zijn 25-jarigen leeftijd vervaardigde.

Belangrijk is de verwerving van een groot schilderij uit 1886 van Floris Verster. Het is het bekende doek "dode zwaan", dat een meesterwerk uit de vroege periode van dezen bijzonderen stilleven-schilder genoemd kan worden. Van denzelfden kunstenaar kon ook een kleiner doek, een waschvrouwje voorstellend, een studie, welke drie jaren later te Noorden geschilderd werd, verworven worden.

Vervolgens werden nog aangekocht een landschap met boerderij, vol stemming, van Eduard Karsen, welke meester nog niet in de verzameling van het Museum vertegenwoordigd was en een stilleven van flesschen door den in Rotterdam geboren schilder Toon Kelder in 1940 vervaardigd.

Ter nagedachtenis aan Mevrouw Th.J.Hintzen-
s! Jacob kreeg het Museum van de erven ten geschenke een aantal beeldhouwwerken en schilderijen, die een belangrijke verrijking beteekenen voor de afdeling hedendaagsche kunst. In de eerste plaats dient genoemd te worden een groote bronzen adelaar door John Raedecker in 1925 in opdracht van de familie Hintzen vervaardigd voor den tuin van een buitenhuis te Berg en Dal. Van dit strenge en expressieve stuk bestaan slechts 2 exemplaren, één in steen en het brons, waarmede de Boijmans collectie thans verrijkt is. Een tweede brons van denzelfden beeldhouwer "Monnikskop", dat zich reeds in het Museum in bruikleen bevond, werd eveneens geschonken, alsook een bronzen gier door den Haagschen beeldhouwer J.Altorf in 1912 vervaardigd.

Voorts behooren tot deze schenking een "grauwtje" door H.Numan in 1775 geschilderd, een

romantisch stadsgezicht van Charles Leickert (1818-1907), een vrouweportret van E.Fernhout en een aquarel van J.Foujita.

Teekeningen. Ook deze afdeeling kon een reeks van aanwinsten boeken. Aan oude teekeningen werd in de eerste plaats verworven een fraai dubbel beteekend schetsblad van Claes Jansz.Visscher (+ 1586-1652). Op den voorkant staat een kapelletje met huizen en boomen afgebeeld, dat het opschrift draagt : "Lasarij tot haerlem 1607". Op den anderen kant is een boschgezicht geteekend met het opschrift : "1608 naer 't leven aan de buytencant Haech bos na Grave". In het Prentenkabinet te Amsterdam bevindt zich een tekening uit hetzelfde schetsboek, afgebeeld door Henkel in "Le dessin hollandais" 1931.

Andere oude teekeningen, die aangekocht werden, zijn : een berglandschap van Frans Rijckhals (+ 1600 - 1647), twee landschappen uit de buurten van Rome, toegeschreven aan Jan Simons Pynas (+ 1580 - 1631), twee rotslandschappen van den zeldzamen H.Breckervelt, gedateerd den 2 January 1624, een rivierlandschap van Jacob Esselens (1626 - 1687), een landschap met boomen van Jan van Kessel (1641 - 1680), een Italiaansch landschap van Adriaen van de Velde (1635 - 1672), een 1665 gedateerde tekening van Cornelis Saftleven, voorstellend de ruïne van het klooster van Rijsenburg, een vrouwekopje in roodkrijt van Cornelis Bega (1620 - 1664), een bij kaarslicht teekenend vrouwtje van Cornelis Troost (1697-1750) en vijf figuurstudies van Hendrik Pothoven (1726-1795).

Van den heer J.H.J.Mellaart te 's Gravenhage werden ten geschenke ontvangen een duinlandschap in potlood van Guillam du Bois (overleden 1680), benevens een Italiaansch landschap van Daniël Dupré (1752-1817) en een studieblad van Cornelis Kruseman.

Aan negentiende eeuwsche en moderne aquarellen en teekeningen werden verworven een boschgezicht bij Fontainebleau van Théodore Rousseau, een aquarel uit 1887 van Jan Toorop, voorstellend een interieur met de vrouw van den kunstenaar, eveneens van Jan Toorop een aardappelrooierende boer, gedateerd 1904, een boschgezicht in potlood geteekend van Rudolf Bremmer uit 1940 en een tekening, een staand vrouwelijk naakt, van Toon Kelder, geschenk van den kunstenaar.

De schilder C.J. Addicks schonk een aquarel, waarop Kees van Dongen hem in zijn atelier (1898) heeft afgebeeld; een Utrechtsch vriend van het Museum schonk drie pentteekeningen, een boomstudie, zandverstuiving en Voorjaar van Gretha Pieck, de begaafde in 1920 op 22-jarigen leeftijd overleden kunstenares; van het Departement van Volksvoorziening en Kunsten werd een groote teekening "Vechtende pauwen" van Han van Meegeren ten geschenke ontvangen.

Tenslotte schonken de dames N. en F. Hudig alhier, naar aanleiding van de tentoonstelling "Nederland bouwt in baksteen", een reeks ontwerpen van de hand van hun vader, den heer L. Hudig, voor de huizen aan de Javastraat te Rotterdam, door den heer Hudig tusschen 1857 en 1864 gebouwd. Deze teekeningen zijn belangwekkend voor den architectonischen stijl van dien tijd. Naast ontwerpen in Neo-Gothischen (Tudor) trant, vinden wij teekeningen, die duidelijk door de Romeinsche Barokarchitectuur en door den stijl van Palladio zijn beïnvloed. Uitgevoerd zijn, met enkele veranderingen, de ontwerpen, ontstaan onder invloed van Romaansche kruisgangen, die Hudig op zijn huwelijksreis naar Italië in 1857 te Rome heeft kunnen zien.

Kunstnijverheid. Voor deze afdeeling werden ver- worden twee zeldzame 17e eeuwse groene roemers beschilderd met guirlandes, bestaande uit dieren en engelen, waartusschen de wapens van den Middelburgschen Burgemeester den Duvelaer en van diens vrouw. Van den heer D. Vaarties alhier werd ten geschenke ontvangen een 16e eeuwse fraai geëriseerd glas.

De heer en mevrouw J. Fröbe te Hillegersberg schonken een ronde Biedermeier tafel, rijk ingerlegd met verschillende houtsoorten. Als legaat van Mejuffrouw Rueb alhier ontving het Museum een bronzen klok en twee bronzen lampenstandaards uit omstreeks 1870, en als legaat van Mevrouw A.M.M. Beydals-Smalt een kristallen Buffetstel, bestaande uit een fruitschaal, een bloemenvaas en twee gembervazen op zilveren voet, waarop het jaartal 1851 en het monogram J.S.R. gegrift staat. Op den voet van de fruitschaal bevindt zich de inscriptie : De afdeeling Rotterdam der Maatschappij tot Bevordering der Toonkunst aan haren vriendelijken Secretaris J.R. Smalt. Uit

de nalatenschap van Mevrouw Smith-van Stolk alhier werden ontvangen vier vazen met deksels, Meissener porselein en negen beeldengroepjes (Höchst, Meissen en Siebendorf).

De heer J. Verheul Dzn. alhier schonk een aantal koperen luchters uit de kerk van Wemeldinge afkomstig. Van Mejuffrouw N. Mulder te 's Gravenhage werden ten geschenke ontvangen een Empire ladenkast, een 18e eeuwsch spiegeltje en een aantal zilveren, koperen, tinnen, bronzen en porseleinen voorwerpen. Tenslotte schonken de Heer en Mevrouw Willebeek Le Mair-Muntz alhier een zwart Wedgewood theeservies van omstreeks 1780, uit 5 stuks bestaande.

Aangekocht werden een groote rijk gebeeldhouwde, vergulde Hollandsche lijst uit omstreeks 1660; twee Gothische ijzeren kandelabers van een zeldzaam model, vijf borden van Chris Lanooy en een koperen wierookscheepje met lepel door Jan Kriege vervaardigd.

Bibliotheek en Prentenkabinet. Ook dit jaar werden bibliotheek en prentenkabinet verrijkt met een aantal belangrijke geschenken en aankopen.

Naar aanleiding van de tentoonstelling "Nederland bouwt in baksteen" werd een reeks werken aangekocht, zoowel over de bouwkunst in het algemeen als over de moderne architectuur in ons land, o.a. E. Gugel "Geschiedenis van de Bouwstijlen", het uitvoerige boek door J. Kalf in samenwerking met Dr. P. J. H. Cuypers over de Katholieke Kerken in Nederland, de serie "Moderne bouwkunst in Nederland" onder redactie van H. P. Berlage e.a., het handboek van F. A. J. Vermeulen tot de Geschiedenis der Nederlandsche bouwkunst enz.. Verder werd vooral naar aanvulling gestreefd op het gebied der kunstnijverheid, dit mede in verband met de belangrijke uitbreiding dezer afdeeling door de verwerving van de verzameling oud aardewerk uit het bezit van den heer en mevrouw Bastert van Schaarndenburg. Aangeschaft werden o.a. K. Koetschau "Rheinisches Steinzeug", Fr. Sarre "Die Keramik im Euphrat und Tigris Gebiet", A. J. Butler "Islamic Pottery" en werken op het gebied van de meubelkunst. Ook de reeds zeer belangrijke reeks van publicaties van particuliere collecties en van tentoonstellingen werd aangevuld, o.a. met de twee deelen van de collectie von

Pannwitz en het gedenkboek van de tentoonstelling van Oude Kerkelijke Kunst in Nederland, gehouden te 's-Hertogenbosch in 1913. Van de overige aankopen noemen wij nog, naast vele monographiën en algemeene werken op het gebied der schilder- en beeldhouwkunst, het zeldzame met zeer vele litho's verluchte werk in drie deelen van M.Chabert "Galerie des peintres ou collection de portraits des peintres les plus célèbres etc."

Van de giften moet in de eerste plaats worden genoemd een reeks van bijna 40 werken, alle gebieden der kunst betreffende, van Dr. J.C.J.Bierens de Haan te Amsterdam. Verder werden boeken en catalogi ontvangen van Mr. J.Drost en den heer W.J.van Vollenhoven te Rotterdam, van den laatste o.a. 12 afleveringen van het fraaie tijdschrift "the Kokka", van den heer V.Eras te Dordrecht, van den heer A.L.Romdahl te Göteborg, van Dr.Prokop Toman te Praag en van den heer Ed.Plietsch te Berlijn.

Van het Wallraf Richartz Museum te Keulen, het Museum te Tropau, het Kunstgeschichtliches Seminar te Marburg, het Museum Plantin Moretus te Antwerpen en van de Deutsch-Ausländische Buchtausch werden, in ruil voor catalogi van het Museum Boijmans, boekwerken ontvangen.

De tentoonstellingen "Onze Grafiek van 1800 tot 1870" en "Onze Grafiek van 1870 tot 1940" waren aanleiding de verzameling van Nederlandsche prenten uit die perioden met een aantal bladen uit te breiden.

In de eerste plaats moet een fraai exemplaar van de zeer zeldzame portretlitho van A.Allebé "Gualtherus Kolff" (de St.27) genoemd worden. Een belangrijke aanwinst vormt ook de groote ets van M.Maris naar den "Zaaier" van Millet. Van G.H.Breitner, die nog niet in de collectie van het prentenkabinet vertegenwoordigd was, werden twee etsen "Liggend naakt" en "Cavalerie" aangekocht. Van W.de Zwart konden twee zeldzame vroege etsen, in de eigenhandig afgedrukte staten worden verworven (d.B.2. en d.B.36) en van W.W. ten den de ets "Aardappelrooiers" (niet bij v.W.). Van het geringe aantal etsen door Th.van Hoytema vervaardigd, werd een blad "Wilde eenden met

reigers" aangekocht.

Verder werden nog van de volgende meesters prenten aangekocht : K.Bombled (1 ets), P.Dupont (v.W.320), Ed.Karsen (1 ets in een vroege staat), Edz.Koning (1 litho), A.L.Koster (1 ets, 4e staat), R.N.Roland Holst (4 litho's, alle proefdrukken), W.L.J.Nuyen (1 ets, toegeschreven),

Ch.Rochussen (1 litho), Th.Schwartz (1 litho), W.H.Stam (1 houtgravure), W.B.Tholen (d.B 58, 59, 61 en 71), H.J.van de Weele (1 ets), W.Witsen (v.W. 435, 459 en 491), W.de Zwart (v.W. 605), Storm van 's Gravesande (2 aluminiumdrukken).

Van R.P.Bonnington werden 3 litho's aangekocht (Dubuisson 4, 11 en 51/I), w.o. het belangrijke blad "Tour du Gros Horloge, Evreux". Van den jongen Rotterdamschen etser A.Sok werden 3 drooge naalden aangekocht, terwijl hij bovendien in opdracht een groote drooge naald en een ets, beide "Verdroogde Zonnebloemen" voorstellend, vervaardigde.

Ook heeft het Prentenkabinet dit jaar weer een aantal geschenken ontvangen. Zoo schonk Dr. J.C.J.Bierens de Haan te Amsterdam o.a. een verzameling van 168 prenten, betrekking hebbende op de vaderlandsche geschiedenis van 1787/1788, verder een aantal etsen van J.Poortenaar en 2 affiches, lithographieën van A.van Dobbenburgh, door den kunstenaar zelf gedrukt. Van den heer Pl.A.Viertelhausen te Rotterdam werd een groot legaat ontvangen, voornamelijk bestaande uit litho's van 19e eeuwse Nederlandsche meesters (veelal uit de Kunstchroniek) en litho's van enkele buitenlandsche kunstenaars, w.o. van Decamps, Devéria en C.Roqueplan. Mevrouw H.Reuchlin-Lucardie schonk uit haar eigen werk 18 etsen en 2 litho's; A.Hendriks 2 etsen; Edema van der Tuuk 12 houtsneden in portefeuille; A.van der Plas 1 litho, affiche voor het Museum van Land- en Volkenkunde, van welk affiche door dit Museum aan het Museum Boijmans de zinkplaat werd geschonken; ook van de affiche van P.den Besten werd door het Museum van Land- en Volkenkunde de oorspronkelijke zinkplaat geschonken.

Tenslotte werden nog de volgende geschenken ontvangen : van den Heer J.N.Bastert 10 spotprenten, litho's van Bauer, Konijnenburg, Molkenboer en Toorop uit de Kroniek; van Dr.

D.Hannema 3 litho's van J.Bosboom, een houtsnede van A.J.de Graag; 2 etsen van Ad.Hervier, een litho van Jan Sluyters, een ets van F.Verster, (vroeger staat met eigenhandige correcties) en een litho van J.Veth : van Mevrouw G.J.Palte-Ekhard Bos 3 kopergravure platen; van Prof.Dr.E.Starkenstein te Amsterdam 9 Fragmenten uit het werk van Otto Brunfels "Contrafayt Kreuterbuch, Strasburg 1532, met handgekleurde houtsneden van Hans Weyditz en van Mr.J.Drost een aantal prenten, w.o. de etsen van P.J.Arendzen "Moderne Kunst in Nederland", etsen van W.Unger en een litho van S.Moulijn.

Overige werkzaamheden. De belangrijkste schilderijen, vrijwel de geheele verzameling oude teekeningen, een deel van het Prentenkabinet en een deel van het oude aardewerk, porselein en glaswerk, benevens de geheele verzameling ceramiek Bastert-van Schaardenburg, werden overgebracht naar de bomvrije schuilkelders, welke door het Rijk in de duinen bij Zandvoort gebouwd waren. De vele transporten, welke onder leiding van den adjunct-commies B.M.van Harskamp stonden, verliepen vlot en zonder ongelukken; een en ander vereischte veel zorg en overleg. Ook het gedurig controleeren van de talrijke kunstwerken, welke in de kelders van het Museum opgeborgen bleven, verlangt veel zorg.

De toestand der kunstwerken kan over het algemeen als goed worden beschouwd. Ook dit jaar verrichte onze restaurator de Heer H.G.Luitwieler met bekwaamheid eenige noodzakelijke restauraties.

In het vorige jaarverslag is uitvoerig medegedeeld wat door bemiddeling van het Museum Boimans werd verricht voor het opsporen en bewaren van kunstwerken en voorwerpen van historisch belang bij de opruimingswerkzaamheden in de binnenstad.

De tegelploeg, die in October 1939 met medewerking van het Hoofd van den Diwero was opgericht, zette zijn werkzaamheden tot Juli 1941 voort, daarbij veel en belangrijk werk verrichtend. Daarna werd het werk in beperkten vorm door een drietal leden van de tegelploeg in het Museum zelf voortgezet. Vele nieuwe vondsten kwamen de verzameling verrijken. Duizenden tegels moesten

worden schoongemaakt, geordend en geïnventariseerd. De conservator van de ceramische afdeling, de heer J.N.Bastert, en de assistente Mejuffrouw B.de Neeve, hielden zich in het bijzonder met de bovenstaande werkzaamheden bezig. Het ligt in de bedoeling om in de naaste toekomst een tentoonstelling in te richten van de belangrijkste vondsten en deze in een catalogus vast te leggen.

Invordering van metalen. Op 18 Juni 1941 verscheen een verordening van den Rijkscommissaris betreffende het inleveren van alle beschikbare koper, messing, lood, brons en tin en hun verschillende legeringen. Door den hoofdmuseumdeskundige te 's-Gravenhage, Dr.H.E. van Gelder, werden in de verschillende steden museumdeskundigen aangesteld, wier taak het was mede zorg te dragen, dat deze inlevering geen schade zou toebrengen aan Nederlandsche cultuurwaarden. Voor Rotterdam en omstreken werd ondergeteekende aangewezen, die als medewerkers koos de heeren : Dr.S.Hofstra, Directeur van het Museum voor Land- en Volkenkunde en Maritiem Museum Prins Hendrik, J. van Hoey Smith, N.P.de Koo, B.P.Willebeek Le Mair, Mr.C.H. Muntz en den heer J.N.Bastert, conservator en Mejuffrouw B.R.M.de Neeve, assistente van de afdeling Kunstnijverheid van het Museum Boimans. Tot het ressort Rotterdam behoorden ook Schiedam, Vlaardingen, Maasland, Maassluis, Poortugaal, Rhoon, Barendrecht, Ridderkerk, Krimpen a/d IJssel, Capelle a/d IJssel, Krimpen a/d Lek. Naast de bovengenoemde museumdeskundigen werden als assistenten aangenomen de heeren W.R. Beyleveldt, J.M.Pattist en L.W.Zweerman.

Onder voorzitterschap van ondergeteekende werd op 30 Juli in het Museum Boimans een vergadering gehouden, waarin een aanvang werd gemaakt met de werkzaamheden : elken museumdeskundige en assistent werd een wijk aangewezen, waarin hij persoonlijk de voorwerpen, waarvoor vrijstelling zou worden gevraagd, moest controleeren. Op 6 Augustus werden de binnengekomen formulieren uitgedeeld. Op de volgende vergaderingen werd uitvoerig verslag uitgebracht van verzamelingen en opmerkelijke gevallen. Ook werden verzamelingen en afzonderlijke voorwerpen, welke eventueel voor tentoonstellingen in aanmerking zouden kunnen komen, genoteerd. In de laatste vergadering van 8 October bracht de voorzitter allen dank voor hun toegewijde medewerking.

Voor Rotterdam en omstreken werden behandeld : 2142 formulieren II en 54 formulieren IV (verzameling); bijzonderheden kwamen hierbij niet voor.

Bruikleen. De volgende kunstwerken werden tijdelijk in bruikleen afgestaan voor tentoonstellingen in andere plaatsen : Aan het Stedelijk Museum in Amsterdam voor een tentoonstelling van modern beeldhouw-
werk van J.C.Altorf, een bronzen kakatoe, een bronzen masker, den Indischen danser Jodjana voorstellend en de ebbenhouten figuren Mozes en Aaron; van L.Bolle, de bronzen boogschutter. Aan het Stedelijk Museum in Amsterdam een schilderij "Stilleven" van Betsy Westendorp-Osieck voor de tentoonstelling van haar werken. Aan het Stedelijk Museum te Amsterdam voor de Sluyters-tentoonstelling de portretten van den vader en de moeder van den kunstenaar en een meisjesportret van Jan Sluyters. Aan het Gemeentemuseum in Den Haag voor de jubileumtentoonstelling van den Haagschen Kunstkring, een schilderij "de Priesteres" van P.C.de Moor. Aan het Centraal Museum te Utrecht voor de Toorop-tentoonstelling, een schilderij "Stilleven", 2 aquarellen en 5 teekeningen van Jan Toorop. Aan het Stedelijk Museum in Amsterdam voor de tentoonstelling "In Holland staat een Huis", een aantal meubelen, kunstnijverheidsvoorwerpen en schilderijen uit de periode 1800 tot 1940. Aan het Departement van Volksvoorlichting en Kunsten voor een tentoonstelling van Nederlandsche kunst in Hagen het geteekende portret van den vader van den kunstenaar door Dick Ket. Aan het Gemeentebestuur in Den Haag voor de tentoonstelling van Haagsche Stadsgezichten, een schilderij "Gezicht op het Spui" van J.J.van de Sande Bakhuyzen.

Van de familie van den te Brussel op tragische wijze om het leven gekomen Rotterdamschen schilder Tinus van Doorn ontving het Museum een groot aantal van zijn werken in bruikleen, w.o. 127 schilderijen, 4 teekeningen en 9 beeldhouw-
werken.

Jeugdactie Rotterdam. In December 1940 was te Rotterdam op initiatief van den heer G.H.L.Schouten de "Jeugdactie Rotterdam" opgericht, die tot doel heeft de jeugd van de straat te houden door de kinderen in hun vrijen

tijd bezig te houden met schoolbioscoop, jeugdtooneel, volkshuismiddagen, schooltuinen, sportmiddagen en dergelijke. In Februari van dit jaar werd het plan opgevat voor leerlingen van de hoogste klassen van gymnasium en H.B.S. een zestal excursies naar het Museum Boijmans te organiseeren. Het resultaat hiervan was, dat voor groepen leerlingen een cursus van zes inleidingen over bepaalde onderwerpen in de voordrachtzaal van het Museum werd ingesteld, gevolgd door rondgangen door het Museum. Tot leiders van deze cursussen werden de heeren Gerstel, Röder, Slee en van der Ven aangesteld.

Aan deze excursies naar het Museum Boijmans was een opstellenwedstrijd verbonden. Drie normen werden bij de beoordeeling aangelegd: die van het beste verslag, die van de beste literaire uiting en die van het beste begrip voor de kunst in het algemeen. Op 10 November werden de prijzen door ondergeteekende aan de vier winnaars uitgereikt. De eerste prijs, een ets van Derkzen van Angeren werd behaald door J.A. van der Steen, (H.B.S. Ramlehweg); de tweede, het werk van Dr. G. Knuttel Wzn. "Van van Eyck tot van Gogh", door Annie van Hemert (H.B.S. 's-Gravendijkwal); de derde, de Kunstgeschiedenis der Nederlanden door Dr. H. E. van Gelder, door Th. Staps (R.K. H.B.S.); de vierde, monografieën van moderne kunstenaars, Aky Goos (Kweekschool, Haringvliet) en H. Pijpers (R.K. Gymnasium).

Tentoonstellingen. 24 December 1940-10 Februari 1941. Kersttentoonstelling in de zaal voor tijdelijke tentoonstellingen, bestaande uit de schilderijen en aquarellen van de verzameling W. Palte, die in 1940 eigendom van het Museum Boijmans was geworden en van een aantal aquarellen van Breitner, Poggenbeek, Mauve en Jongkind uit Rotterdamsch particulier bezit.

15 Februari-20 Mei. In de zaal voor tijdelijke tentoonstellingen werd ter herdenking van J.B. Jongkind, die 50 jaren geleden overleed, een kleine expositie ingericht van de 5 schilderijen en teekeningen en de 20 etsen, welke het Museum Boijmans van dezen grooten kunstenaar bezit. Hieraan werden eenige aquarellen uit particulier bezit toegevoegd.

Van 3 Mei - 16 Juni had in de zalen van het Prentenkabinet een tentoonstelling plaats van Oude Japansche Houtsneden uit particuliere verzamelingen in Nederland, ingericht in samenwerking met de Vereeniging voor Japansche Grafiek en Kleinkunst. Deze vereeniging hield haar jaarlijkse algemeene vergadering in het Museum Boijmans, onmiddellijk voorafgaand aan de opening der tentoonstelling. De Voorzitter, Dr.C.C.Krieger, en de Directeur van het Museum Boijmans hielden een korte inleiding. De laatste bracht dank aan den heer E.J.Modderman, die den catalogus had samengesteld en de tentoonstelling had ingericht, daarbij geholpen door den Heer J.Kamman.

Van 30 Mei - 7 Juli werd in de zaal voor tijdelijke tentoonstellingen een door den Kring Rotterdam van den Bond van Nederlandsche Architecten ingerichte tentoonstelling van werk van leden en genoodigden gehouden.

16 Juli. Naar aanleiding van den 70sten verjaardag (op 25 Juni) van den Rotterdamschen schilder George Pletser, werden in één der zalen van de tentoonstelling van werken door Rotterdamsche Beeldende Kunstenaars een 25-tal van zijn werken geëxposeerd.

Temidden van zijn werken werd Pletser 30 Juli door zijn collega's gehuldigd. Aanwezig waren o.a. de Wethouder van Onderwijs en Volksontwikkeling L.de Groot en de heer E.Gerdes, die voor het Departement van Volksvoorlichting een schilderij van Pletser aankocht. Dr.Hannema deelde mede, dat het Museum Boijmans als geschenk van den heer W.B.Smit het "Stilleven met korhanen" had kunnen verwerven.

Zaterdag 26 Juli had in de voordrachtzaal de opening plaats van de groote architectuurtentoonstelling "Nederland bouwt in baksteen, 1800-1940". Deze tentoonstelling, die 24 zalen in beslag nam, was tot stand gekomen met medewerking van een commissie van voorbereiding, waarin zitting hadden de architecten : Corn.Elffers, Ing.L.H.H.van der Kloot.Meyburg, H.M.Kraayvanger, C.M.van Moorsel Pzn., J.Poot en Ir.A. van der Steur en Dr.D.Hannema, Drs.J.C.Ebbinge Wubben en Mej.A.C.A.Drost, resp. Directeur, Conservator en Secretaresse van het Museum Boijmans.

In zijn openingsrede wees de Directeur erop, dat hij, nu onze musea en particuliere verzamelaars hun kostbare bezittingen hebben opgeborgen, op de gedachte gekomen was een tentoonstelling in te richten van Nederlandsche architectuur, hetgeen mede in verband met den opbouw van Rotterdam een belangrijke opgave leek. Als uitgangspunt was gekozen het jaar 1800, omdat de beste baksteenbouwwerken uit de 19e eeuw een inleiding vormen tot die van onzen eigen tijd. Hij dankte in het bijzonder de leden van de commissie van voorbereiding voor hun medewerking en den Heer en Mevrouw Proos-Berlage, die een belangrijke collectie reisschetsen van H.P. Berlage afstonden, en de besturen van de B.N.A. en de Tentoonstellingsraad te Amsterdam en van de Academie van Beeldende Kunsten in Den Haag, voor hun groote bereidwilligheid.

Op 2 Augustus kreeg de tentoonstelling "Nederland bouwt in baksteen" een belangrijke uitbreiding door de toevoeging van de opbouwplannen (maquettes en teekeningen) van Middelburg, Rhenen en Zevenbergen.

Met erkentelijkheid wordt hierbij de medewerking in herinnering gebracht van Dr. Ir. J. A. Ringers, Algemeen Gemachtigde voor den Wederopbouw, van Ir. H. Buskens, Hoofd van den Technischen Dienst der Streekplannen in Noord-Brabant en van de Besturen van de Stichting Centraal Bureau voor Wederopbouw in de Provincie Utrecht en de Stichting Herbouw Middelburg.

6 September - 15 December. In het kader van de groote zomertentoonstelling "Nederland bouwt in baksteen", waarbij zich een afdeling schilderijen en aquarellen bevond betreffende het architectuurstuk van 1800 tot 1870, werd in de zalen van het Prentenkabinet een expositie ingericht van onze Grafiek uit dienzelfden tijd, omvatende een 100-tal bladen uit het Museumbezit en uit de verzameling van Dr. J. C. J. Bierens de Haan. Aanwezig waren o. a. een keur van etsen en litho's van P. G. van Os, W. J. van Troostwijk, J. E. Marcus, P. C. Wonder, A. J. Ehnle, August Allebé, Joh. Bosboom, Ch. Rochussen, Jan Weissenbruch en Willem Roelofs.

24 October. Als bekroning van de tentoonstelling "Nederland bouwt in baksteen" werden de

zoojuist gereedgekomen maquette van de nieuwe binnenstad en een aantal geaquarelleerde plattegronden van het opbouwplan voor Rotterdam van Ir.W.G.Witteveen in de zaal voor modern beeldhouwwerk opgesteld. Ir.Witteveen gaf voor vertegenwoordigers van de Pers een toelichting tot het plan.

Op 20 December opende burgemeester F.E.Müller de Kersttentoonstelling, bestaande uit een 80-tal 19e eeuwse schilderijen van Nederlandsche en Fransche meesters afkomstig uit de collectie van den Heer H.Nijgh. De burgemeester sprak er zijn waardeering over uit, dat deze Rotterdamse verzamelaar onder de gegeven omstandigheden toch bereid was gevonden een keuze uit zijn schilderijenbezit in bruikleen aan het Museum Boijmans af te staan. De Directeur gaf een overzicht van de aanwezige werken. Geëxposeerd waren werken van o.a. J.Bosboom, G.H.Breithner, Dupré, Fantin Latour, P.J.C.Gabriël, A.Mauve, George Michel, David Oyens, Suze Robertson, Ph.Rousseau, W.B.Tholen, A.Vollon, J.H.Weissenbruch en W.de Zwart.

20 December. In het Prentenkabinet was tegelijkertijd een tentoonstelling ingericht van Nederlandsche Grafiek van 1870 tot 1940. Aanwezig waren 150 etsen, gravures en litho's, w.o. werken van A.Mauve, M.Maris, Th.de Bock, Storm van 's-Gravesande, Vincent van Gogh, F.Verster, M.A.J.Bauer, W.B.Tholen, W.de Zwart, P.Meiners, Jan Veth, Haverman, Jan Toorop, A.der Kinderen, Th.van Hoytema, Roland Holst, Aarts en Dupont.

In verband met de beschikbare ruimte moest de tentoonstelling beperkt blijven tot het werk van overleden kunstenaars. Aan de hedendaagsche Nederlandsche grafici zal een afzonderlijke tentoonstelling gewijd worden.

Lezingen en films. 6 Februari. Ter gelegenheid van het bezoek aan Rotterdam en aan het Museum Boijmans in het bijzonder van den Secretaris-Generaal van het Departement van Volksvoorlichting en Kunsten, Prof.Dr.T.Goedewaagen, sprak Dr.D.Hannema over "Perspectieven voor onze Kunst". Zijn voordracht werd gevolgd door een rede van Dr.Goedewaagen over "de Organisatie van de Kunstenaars in Kunstgilden".

23 April. Causerie in de voordrachtzaal door Herman Hana over "Moderne Uithangborden", uitgaande van de Stichting tot behartiging van de belangen van Rotterdamsche Beeldende Kunstenaars (Stichting Delftsche Poort).

7 Juni. Voor leden van de Volksuniversiteit sprak Prof.Dr.J.Muls over het leven van Michelangelo, ter inleiding van de eerste vertooning te Rotterdam van de Michelangelo-film.

13 Juni. Lezing met lichtbeelden van den Heer E.J.Modderman over "Oude Japansche Prentkunst", naar aanleiding van de tentoonstelling "Oude Japansche Houtsneden uit particuliere Nederlandsche verzamelingen".

2 September. Op uitnoodiging van de Duitsche overheid en den Commissaris der provincie hield Dr.Rabl voor een aantal Duitsche en Nederlandsche hogere bestuursambtenaren in de voordrachtzaal van het Museum Boijmans zijn elders ook reeds gehouden lezing over "Bestuursorganen in dezen tijd".

11 October. Op uitnoodiging van het bestuur der afdeeling Rotterdam van het Algemeen Nederlandsch Verbond hield Otto van Tussenbroek een lezing met lichtbeelden over "Moderne Nederlandsche Beeldbouwkunst".

18 October. Prof.Dr.W.Vogelsang hield een voordracht met lichtbeelden over Jan van Eyck, den grondlegger van onze schilderkunst, naar aanleiding van de herdenking van zijn 500sten sterfdag.

1 November. In een bijeenkomst van de Nederlandsch-Duitsche Kultuurgemeenschap hield Dirk J.Balfoort, Hoofdconservator aan het Gemeentemuseum in Den Haag, een voordracht over Oude Muziekinstrumenten. De heeren F.Zepparoni, Bram Hemerik, J.H.Gebhardt, F.E.Beck, D.v.d.Tuin en J.Platteeuw verleenden hun medewerking bij de bespeling van enkele der behandelde instrumenten.

13 December. Op uitnoodiging van het bestuur der afdeeling Rotterdam van het Algemeen Nederlandsch Verbond hield Mr.Jaap Kunst, Conservator aan de afdeeling Volkenkunde van het Koloniaal Insti-

tuut te Amsterdam, een voordracht, getiteld "Het levende lied van Nederland". Voor de pauze vertoonde hij een aantal lichtbeelden van Terschelling, het eiland waar het volkslied het best bewaard is gebleven; na de pauze zong hij een aantal liederen, aan den vleugel begeleid door Debora Land.

Concerten. Samuel Brill, violoncel en Marinus Flipse, piano, gaven op 4 Januari het laatste van hun serie van drie concerten.

Mien Blekxtoon-van Santen, zang en Rie Kool, piano, traden 5, 12, 19 en 26 Januari op met een programma, bestaande uit liederen van Schubert, Brahms, R. Strauss, Moussorgski, Diepenbrock, André Caplet en Félix Fourdrain en "Kinderszenen" van R. Schumann en "Children's Corner" van C. Debussy voor pianosolo.

Op 1 en 8 Februari werd in de groote hal van het Museum Boijmans een uitvoering gegeven door Spangen's Koor, onder leiding van Jos. Vranken Jr., met medewerking van Johan van der Ploeg, tenor, aan den vleugel Ria Borgmeijer. Het programma bevatte werken van G. P. da Palestrina, Clément Jannequin, Orlando de Lassus, J. P. Sweelinck, Paul Hindemith, C. Debussy voor koor, drie werken van Joh. Bordewijk-Roepman voor koor met tenorsolo en "Tu mançavi a tormentarmi" van M. A. Cesti en "Hymne à la naissance du matin" voor tenorsolo.

De vier concerten op 2, 9, 15 en 23 Februari werden gegeven door Coba Rijnke, piano en Joh. Gütlich, violoncel. Uitgevoerd werden de Sonate in e moll op. 38 van Brahms en Sonate van Hans Henkemans voor viool en piano en Sechs Variationen in F dur van Beethoven, een Nocturne en vier Etudes van Chopin, Jeux d'eau en Toccata van Ravel voor piano.

Annie Nederbragt, piano en Greet Haentjens, zang, traden 2, 8 en 14 Maart op met "Orgel-choral-Vorspiel, Komm Gott, Schöpfer" van J. S. Bach, Pastorale van Dom Scarlatti, Norturne in E op. 62 en Barcarolle in Fis op. 60 van Chopin, Danseuses de Delphes en Minstrels van C. Debussy voor piano en liederen van All. Scarlatti, Chr. W. Gluck, F. Schubert en A. Caplet.

De volgende serie van drie concerten op 16, 23 en 30 Maart werd gegeven door Joh.de Jong - Pluymert, piano, Jo Tresfon, violoncel, Joh.Feltkamp, fluit en Koen van der Molen, alt-viool. Uitgevoerd werden: de Sonate voor alt en piano van Carl Ditters von Dittersdorf, de Sonata no. 4 (La Lumagne) van Michel Blavet voor fluit en piano, Trio op. 40 (1929) van Albert Roussel voor fluit, alt en cel, de Sonate op. II no. 4 (1922) van Paul Hindemith voor alt en piano en de Sonata (1925) van Willem Pijper voor fluit en piano.

Nell Veelo, zang en Rudolf Esscher, piano, traden 6, 19 en 20 April op met een programma, bestaande uit: Sarabande (uit Pour le Piano) van C.Debussy, Sonatine No. 3 van Willem Pijper, Sonate No. 1 van Rudolf Esscher voor piano en liederen van C.Debussy, Willem Pijper, Rudolf Esscher en Albert Roussel. Dit was de laatste serie van het seizoen 1940/41.

In October werden de Boijmansconcerten hervat. Zij werden in het nieuwe seizoen echter alleen op Zondagmiddagen gehouden.

De eerste serie van drie Zondagmiddagconcerten werd 5, 12 en 19 October gegeven door Tilly von Burg, piano en Anton Eldering, zang. Uitgevoerd werden Sonate op. 31 No. 2 d moll van L.van Beethoven en Sonate op. 35 in b. van Chopin voor piano, aria's en liederen van W.A.Mozart, Franz Schubert en Gabriel Fauré.

Piet Lamberts, viool en Gert van der Steen, piano, gaven de twee volgende concerten op 26 October en 2 November. Het programma bevatte de Sonate G. gr.t. van Giuseppe Valentini, de Sonatine D. gr.t. van F.Schubert en de Sonate 1941 van G.van der Steen voor viool en piano en de Sonate A. gr.t. van W.A.Mozart en twee Etudes en l' Isle joyeuse van C.Debussy voor piano.

Lily van Spengen, piano en Piet Böhm, zang, traden 16, 23 en 30 November op met het volgende programma: Sonate op. 57 (Appassionata) van L.van Beethoven, twee Etudes van Debussy en Ondine van Ravel voor pianosolo en liederen van Carl Löwe, Hugo Wolf en C.Debussy.

De laatste serie van drie concerten in het jaar 1941 op 14, 21 en 28 December werd gegeven door Herman van Born, viool en Cor van Boven, piano. Uitgevoerd werden: Sonate van J.B. Senallié, Sonate No. I van Willem Pijper en Sonate op. 45 van E. Grieg voor viool en piano en Sonate in A groot van W.A. Mozart en St. Quentin op. 12 van B. van den Sigtenhorst Meyer voor pianosolo.

Het derde concert van de Kamermuziekvereniging werd Zondag 26 Februari in de aula van het Museum Boijmans gegeven door het Nieuw Hongaarsch Strijkkwartet. Gespeeld werden: Het strijkkwartet in c. op. 20 No. 3 van J. Haydn, het strijkkwartet in G. op. 161 van F. Schubert en het strijkkwartet in D. op. 11 van P. Tschaikowsky.

Het vierde en laatste concert in het seizoen 1940/41 van de Kamermuziekvereniging had plaats op Zondag 9 Maart. Het Nieuw Hollandsch Strijkkwartet, bestaande uit de heeren Joachim Röntgen, 1e viool, Piet Nijland, 2e viool, Dick Vos, altviool en Carel van Leeuwen Boomkamp, cello, speelde Adagio en Fuga voor strijkkwartet in c (K.V. 546) van W.A. Mozart, Strijkkwartet in Bes op. 67 van J. Brahms, Serenade voor strijkkwartet in G. van H. Wolf en Strijkkwartet in G. op. 77 van J. Haydn.

De Kamermuziekvereniging hield haar eerste concert van het seizoen 1941/42 op Zondag 9 November. Het Nieuw Hongaarsch Strijkkwartet bracht ten gehore: het Kwartet d. kl. t. K.V. 421 van W.A. Mozart, het Kwartet op. 74 Es. gr. t. (Harfen Quartett) van L. van Beethoven en Kwartet op. 10 in g-moll van C. Debussy.

Op het tweede concert van de Kamermuziekvereniging, Zondag 7 December, zong Jo Vincent, begeleid door Theo van der Pas, liederen van F. Schubert, B. Zweers, B. Frensel Wegener - Koopman, Hans Schouwman, Rudolf Mengelberg, Albert Roussel en Hugo Wolf.

Georganiseerd door het concertbureau Ernst Krauss had op 25 October een concert plaats van de Duitsche zangeres Gertrude Pitzinger, begeleid door Dr. Egon Kornauth. Het programma bevatte liederen van Schubert, Brahms, Kornauth en Reger.

Ambtenaren en personeel. Den 1sten Mei werden aangesteld, tot conservator voor de Bibliotheek en het Prentenkabinet Drs. J.C.Ebbinge Wubben, tot conservator voor de Ceramische Afdeeling de Heer J.N.Bastert en tot assistente voor halve dagen bij de afdeeling Kunstnijverheid Mejufvrouw B.R.M.de Neeve.

Den 1sten December werd tot conciërge aangesteld de Heer P.Kaazebroek. Het aantal nachtwakers werd op 17/10/1941 uitgebreid met K.Kaspers, N.G.Wolter, J.G.Smit en T.de Jonge, die bij toerbeurt de reeds in dienst zijnde nachtwakers kwamen versterken.

De adjunct-commies en het geheele personeel vervulden trouw en naar behooren hun plicht.

Bezoekers. 7 Maart. Bezoek aan het Museum Boijmans van Dr. Frank, gouverneur-generaal van Polen, in gezelschap van Dr. C.Völckers, Gemachtigde voor Rotterdam.

5 Augustus. Bezoek van den gouvleider van Westphalen en gezelschap.

2 November. De Rijksstadhouder van Danzig, Forster, bezocht het Museum en de tentoonstelling "Nederland bouwt in baksteen" in gezelschap van den Gemachtigde voor Rotterdam, Dr.C.Völckers, van burgemeester F.E.Müller, van Ir.W.G.Witteveen, Directeur van den Gemeentelijken Technischen Dienst.

4 November. Dr.C.Völckers bezocht wederom het Museum met een aantal autoriteiten uit Berlijn.

20 November. Bezoek van den Leider der N.S.B. Ir. A.A.Mussert, Prof.Dr. T.Goedewaagen en burgemeester F.E.Müller.

22 November. Bezoek van den Rijksperschef Dr. Dietrich en gezelschap.

Het bezoek. Het Museum werd in den loop van
het jaar bezocht door:

804	belangstellenden	à f 0,25
22532	"	" " 0,10
2192	"	" " 0,01
3371	"	per jaarkaart

28899

De tentoonstelling "Nederland bouwt in
Baksteen" werd in 1941 bezocht door:

107	belangstellenden	à f 0,05
1616	"	" " 0,10
10505	"	" " 0,25
16317	"	" " 0,50

28545

In totaal werd het Museum derhalve bezocht
door 57444 belangstellenden tegen 30210 in 1940.
De groote vooruitgang met 27234 bezoekers is
vooral veroorzaakt door de tentoonstelling van
het opbouwplan van Rotterdam.

Verkocht werden:

Aan	jaarkaarten	42
"	jeugdkaarten	439
"	foto's	375
"	fotokaarten	1188
"	catalogi	1832

Verkocht werden van de tentoonstelling
"Nederland bouwt in Baksteen":

1623 geïllustreerde catalogi
1396 beknopte catalogi
1949 van het Wederopbouwplan van Rotterdam

De Directeur van het
Museum Boijmans,

D. Hannema.

MUSEUM VAN OUDHEDEN.

Aanwinsten. Het Museum van Oudheden verwierf in het afgelopen jaar verschillende belangrijke aanwinsten. Als legaat van Mevrouw A. Stork - Visser verkreeg het Museum het portret van den Rotterdamschen koopman Ewoud Visser, geschilderd door Taco Scheltema. Deze Ewoud Visser was in 1767 te Schiedam geboren en trad in 1801 te Rotterdam in het huwelijk met Adriana Vis. Hij woonde aanvankelijk in de Wijnstraat, later op het Vasteland, waar hij in 1819 overleed. Het portret is een kniestuk en beeldt hem af op ongeveer 30 jarigen leeftijd met de gepoederde pruik, het geborduurde vest en den witten jabot van dien tijd. Hij staat geleund tegen een tuinvaas, terwijl men op den achtergrond de Maas bemerkt. Het fraai geschilderde doek is rechts onderaan gesigneerd met het monogram T S, dat eerst na de restauratie te voorschijn is gekomen.

Een andere belangrijke aanwinst is de groote aquarel van Marius Richters, voorstellend het panorama van Rotterdam, gezien vanaf den toren van het Stadhuis. Richters vervaardigde deze thans in het bijzonder belangwekkende aquarel in April 1939, in opdracht van het Nederlandsch Kunstverbond. Een kleurenafbeelding van dit panorama, welke de Volksuniversiteit alhier als premieplaat voor haar leden heeft laten vervaardigen, heeft deze aquarel in ruimen kring bekendheid verschaft. Voorts werden aangekocht een schilderij van A. Mast, de St. Laurenskerk in 1941 voorstellend, een teekening van de St. Laurenskerk van Willy Soudijn en een ets van den St. Laurenstoren van E. van Zanden. Aangekocht werd ook een gezicht op den Beukelsdijk van de hand van L. Snijders. Dit schilderijtje geeft het landelijke karakter weer, dat dit stadsdeel tot voor ongeveer dertig jaren kenmerkte.

Van verschillende zijden mocht het Museum geschenken ontvangen. De verzameling afbeeldingen van Oud - Rotterdam werd door den Heer D. Vaarties alhier met een ets van den St. Laurenstoren door J. A. Herfst verrijkt, terwijl een gezicht op het Steiger vanaf de Noordblaak, geetst door F. Witbaard, door den kunstenaar aan het Museum werd geschonken.

Van Mevrouw N.N. alhier ontving het Museum een schilderij van G.Altman, voorstellend het Stokvischverlaat vóór 1940. De Heer G.J.Heetman schonk een bordje van Goudsch aardewerk met een afbeelding van den molen op het Oostplein. De Heer J.W.Cleypool alhier gaf het vaandel der Rotterdamsche Werklieden Vereeniging voor zieken- en ongevallen verzekering "Liefde en Leed" met de bijbehorende kast ten geschenke. Uit de nalatenschap van Mevrouw G.Smith - van Stolk alhier ontving het Museum twee geborduurde kussens uit het midden der 19e eeuw.

De penning - verzameling werd uitgebreid met een legpenning uit het jaar 1578, die betrekking heeft op den strijd van den Prins van Oranje tegen Spanje; deze penning werd door den Heer C.J.Kramer te Nieuwenhoorn aan het Museum geschonken. Een aardige aanwinst voor de verzameling oude gereedschappen vormt ten slotte een schaaf uit het jaar 1759, welke door den Heer W.J.Saarberg alhier ten geschenke werd gegeven.

Werkzaamheden. De assistente Mejuffrouw W.A.H. Crol besteedde in de eerste helft van het afgelopen jaar veel tijd aan het toezicht houden op en het ordenen van de historische voorwerpen, afkomstig uit de binnenstad. Verder catalogiseerde zij de historische bibliotheek en maakte zij een begin met het beschrijven der penning - verzameling.

Het gebouw. Door omstandigheden moest de restauratie van het Gemeenelandshuis van Schieland, waar het Museum van Oudheden volgens besluit van het Gemeentebestuur van Rotterdam gehuisvest zal worden, voorloopig uitgesteld worden.

De Directeur van het
Museum van Oudheden,

D.Hannema.

The first part of the report deals with the general situation of the country and the progress of the work. It is followed by a detailed account of the various projects and the results achieved. The report concludes with a summary of the work done and the conclusions reached.

The second part of the report deals with the financial aspects of the work. It gives a detailed account of the income and expenditure of the organization and shows how the funds have been used. It also includes a statement of the assets and liabilities of the organization.

The third part of the report deals with the administrative aspects of the work. It gives a detailed account of the organization's structure and the way in which it is managed. It also includes a statement of the organization's policies and procedures.